

Belastinggemotiveerde royaltystromen: omvang van misgelopen belastingen

Multinationals betalen voor het gebruik van intellectueel eigendom. Aan een royaltybetaling zelf kan je niet zien of deze alleen uit zakelijke motieven plaatsvindt of belastinggedreven is.

Met een nieuwe methode weten we van royaltystromen van land naar land deze motieven uit elkaar te halen.

We schatten dat ten minste 18% van de omvang van de stromen belastinggedreven is.

De schattingen van de wereldwijd misgelopen belastinginkomsten door het schuiven met royalty's bedragen 6,5 tot 16 miljard dollar. Deze bandbreedte zou kleiner zijn wanneer er meer stromen van en naar belastingparadijzen gerapporteerd worden.

Belastinggemotiveerde en zakelijke royaltystromen: omvang van de wereldwijd misgelopen belastingen

Auteurs: Arjan Lejour en Maarten van 't Riet

Multinationals kunnen hun belastingafdracht verminderen door de rechten voor intellectueel eigendom (IE) te verplaatsen naar laagbelastende landen. Dat kunnen ze direct doen, of indirect door gebruik te maken van doorsluislanden. Een bekend voorbeeld is de *double Irish-Dutch sandwich*. Multinationals verzamelen hun buitenlandse royalty's in Ierland en hebben een Ierse holding, op bijvoorbeeld Bermuda, die de IE-rechten bezit. Door deze structuur toe te passen, worden de overzeese royalty's niet als winst in Ierland belast tegen een tarief van 12,5%, maar tegen 0% omdat veel belastingparadijzen geen vennootschapsbelasting heffen.

In 2005 is Ierland begonnen met het heffen van een bronbelasting met een tarief van 20% op uitgaande royalty's. Daarmee was de *double Irish-Dutch sandwich* niet meer financieel aantrekkelijk. In principe kon de multinational beter de royalty's in Ierland laten belasten tegen 12,5% dan in een belastingparadijs, omdat dan de Ierse bronbelasting van 20% moest worden betaald. Er bleek echter een aantrekkelijkere oplossing te zijn: door Nederland als doorsluisland te gebruiken kon die Ierse bronbelasting worden ontweken. De Ierse bronbelasting gold namelijk niet in de Europese Unie vanwege de rente- en royaltyrichtlijn uit 2003. In 2018 bedroegen de royaltybetalingen tussen Ierland en Nederland en tussen Nederland en Bermuda ongeveer 25 miljard US\$ en waren de grootste ter wereld.

Deze sandwich is een treffend voorbeeld van de twee fiscale planningsstrategieën van multinationals die we onderzoeken. We analyseren systematisch de verplaatsing van IE-rechten (*IP-shifting*) en optimale belastingroutes door gebruik te maken van doorsluislanden (*treaty shopping*). De omvang van internationale royaltybetalingen is tussen 2003 en 2019 verviervoudigd, en we onderzoeken in hoeverre dit wordt gedreven door belastingmotieven.

De **beleidsachtergrond** hierbij is de rol van Nederland als doorsluisland, en van de sinds 2021 ingevoerde voorwaardelijke bronbelasting, die het doorsluizen van royalty's naar, onder meer, Bermuda moet voorkomen. Ook het recente OESO-initiatief van een minimale winstbelasting van 15% is bedoeld om dit soort belastingontwijking tegen te gaan. Verder zijn er in de internationale literatuur wel schattingen gemaakt van de omvang van planningsstrategieën als schuldverschuiving en transferpricing, maar nauwelijks van de verschuiving van IE-rechten.

We proberen in te schatten in welke mate bilaterale royaltystromen inderdaad worden bepaald door belastingmotieven, en wat het daarmee gepaard gaande verlies aan belastinginkomsten zou zijn. In de eerste stap bepalen we de potentiële belastingvoordelen van *IP-shifting* en *treaty shopping* door een netwerkanalyse toe te passen voor 112 landen. Op basis van deze

belastingvoordelen identificeren we de landenparen waarvoor *IP-shifting* en *treaty shopping* aantrekkelijk zijn en voor welke landenparen dit niet het geval is.

Op basis van de vennootschapsbelasting en bronheffing op royalty's zien we dat er, wereldwijd, voor 36% van de landenparen een directe belastingplanningswinst is door het verplaatsen van IE-rechten en voor slechts 9% van de gevallen is het gunstig om dit te combineren met treaty shopping. Voor deze landenparen is de potentiële directe planningswinst gemiddeld 7,6% en voor treaty shopping is het gemiddeld 9,3%. Dit suggereert dat de dubbele lers - Nederlandse sandwich niet de uitzondering op de regel is, maar ook weer niet erg gebruikelijk.

Het onderscheid tussen beide vormen van belastingplanning is van cruciaal belang in de tweede stap. In die stap analyseren we de van OESO-gegevens over bilaterale royaltystromen tussen 2014 en 2019. We verklaren de grootte van deze stromen met behulp van een zwaartekrachtmodel uit de vakliteratuur, in eerste instantie voor alle waarnemingen. Vervolgens gebruiken we alleen de bilaterale stromen van de landenparen zonder potentiële belastingvoordelen. Dit leiden we af uit de netwerkanalyse waarin we vastgesteld hebben welke landenparen juist niet aantrekkelijk zijn voor deze planningsstrategieën, omdat daar geen belastingvoordeel is te halen. Deze stromen scheiden we van mogelijk fiscaal gemotiveerde stromen. De regressie-uitkomsten worden gebruikt om voor andere landen paren met mogelijk fiscaal gemotiveerde stromen de omvang van deze stromen zonder mogelijk belastingvoordelen te voorspellen. We vergelijken deze voorspellingen met de waargenomen gegevens om de mate van belastingplanning op de omvang van bilaterale royaltystromen te bepalen. **Deze nieuwe methode** levert de allereerste schattingen op van de omvang van wereldwijde belasting gedreven royalty-betalingen.

We schatten dat tenminste 18% van de omvang van de bilaterale royaltystromen te wijten is aan belastingplanning. Het hiermee gepaard gaande wereldwijde verlies aan belastinginkomsten bevindt zich tussen de 6,5 en 16 miljard US dollar. Het gebrek aan precisie van deze schattingen wordt voornamelijk veroorzaakt door het ontbreken van gerapporteerde bilaterale betalingen naar en vanuit belastingparadijzen. Voor Ierland geldt dat er van het totaal van de uitgaande royaltybetalingen slechts 45% gerapporteerd wordt in bilaterale betalingen. Voor Nederland is dat nog minder, slechts 27%. Landen als Luxemburg, Singapore en het Verenigd Koninkrijk rapporteren uitsluitend de totalen van de royaltybetalingen, en niet uitgesplitst naar landen van herkomst en bestemming.

Met nieuwe data, met meer rapportage van de stromen van en naar belastingparadijzen, zouden er meer precieze schattingen van de belastinggedreven royaltystromen gemaakt kunnen worden, met meer zicht op de rol van verschillende doorsluislanden. De methode voor deze schattingen wordt beschreven in dit paper. Op het moment dat er ook data voor 2021 en 2022 beschikbaar zijn, biedt dat de mogelijkheid om de wereldwijde effecten van de van de sinds 2021 ingevoerde voorwaardelijke Nederlandse bronbelasting op royalty's af te leiden.